

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: LV40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

11.02.2013. Nr. 0120130199/A214

Uz TAP VSS - 53

Iekšlietu ministrijai

Par informatīvo ziņojumu par situāciju dzīvesvietas deklarēšanas jomā un protokollēmuma projektu

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi, tai skaitā nosūtot visām pašvaldībām, Informatīvo ziņojumu par situāciju dzīvesvietas deklarēšanas jomā un atbalsta tā tālāku virzību, ja tiek ņemti vērā šādi iebildumi:

1. Ministru kabineta 2011. gada 8. novembra sēdē (prot. Nr. 66, 31.§) pieņemot zināšanai informatīvo ziņojumu „Par priekšlikumiem nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanai 2012. gadā un turpmākajos gados”, ar 10. punktu tika uzdots: „Tieslietu ministrijai un Iekšlietu ministrijai nodrošināt informatīvā ziņojuma 1. pielikumā minēto pasākumu īstenošanu.”, 1. pielikumā 6. punkta izpildes termiņš bija 2012. gads:

„Iekšlietu ministrijai izstrādāt un iekšlietu ministram iesniegt Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par situāciju attiecībā uz dzīvesvietas deklarēšanu. Ziņojumā iekļaujama informācija par to, vai tiesību akti šobrīd nosaka, ka nav iespējams deklarēties bez tiesiska pamata, un, ja jā – vai tas darbojas praksē, t.sk. kā tiek nodrošināta kontrole par tiesiskā pamata esamību, deklarējoties elektroniski.”

Ziņojums nesniedz atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Lūdzam to attiecīgi papildināt.

2. Nav izpildīta 2011. gada 5. decembrī noslēgtajā Ministru kabineta un Latvijas Pašvaldību savienības 2012. gada vienošanās un domstarpību protokolā panāktā pušu vienošanās:

„9. Dzīvesvietas deklarēšana, dzīvojamo telpu īre

Puses vienojās:

2012.–2013. gadā Tieslietu ministrijai, Iekšlietu ministrijai nodrošināt Iedzīvotāju reģistra, adrešu reģistra un kadastra reģistra datu sasaisti, lai pašvaldībām nodrošinātu viennozīmīgu deklarēto/reģistrēto dzīvesvietu sasaisti ar kadastra objektiem, t.sk., telpu grupām.

2012. gadā Iekšlietu ministrijai izstrādāt un noteiktā kārtībā iesniegt grozījumus Dzīvesvietas deklarēšanas likumā, nosakot:

- 1) deklarējot dzīvesvietu, jānorāda tiesiskais pamats, izņemot īpašnieku, viņa ģimenes locekļus un paša īpašnieka pieteiktas personas;
- 2) ja īres līgums ir reģistrēts Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā strukturētu datu lauku veidā, tad uz šī līguma pamata attiecīgajā īpašumā dzīvojošām personām ir automātiskas tiesības deklarēt to par savu dzīvesvietu. Izpildes termiņš 2011. gads.”

Lūdzam izpildīt panākto vienošanos, izstrādājot un pievienojot informatīvajam ziņojumam likumprojektu.

3. Nav izpildīts arī Ministru prezidenta 2012. gada 19. septembra uzdevums Nr. 111-1/87, kurā tika lūgts sagatavot priekšlikumus, kā efektīvi atrisināt problēmas, kas saistās ar dzīvesvietas deklarēšanu. Priekšlikumu iesniegšanas termiņš Ministru kabinetā bija 2012. gada 30. novembris. Informatīvais ziņojums neparedz priekšlikumus efektīvai problēmu atrisināšanai. Lūdzam tādus paredzēt, attiecīgi precizējot informatīvo ziņojumu.
4. Atbilstoši Ministru prezidenta lūgumam, LPS jau 30.10.2012. ar vēstuli Nr. 0920122320/A2253 informēja Iekšlietu ministriju par sekojošo:

„pašvaldības kopš Dzīvesvietas deklarēšanas likumprojekta sākotnējās versijas ir norādījušas uz tajā esošajām problēmām, kuras turklāt ne tikai nav mazinājušās, bet atbilstoši Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Iekšlietu ministrijas skaidrojumiem par likumprojektu vēl vairāk pastiprinājušās:

Šī gada 27. martā ar vēstuli Nr. 0320120803/A1058 LPS lūdza Ministru prezidenta viedokli – vai tiešām ir pieļaujama dzīvesvietas deklarēšana zemes gabalā, kurā nav nevienas ēkas, jo Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde savā 22.03.2012. vēstulē Nr. 29/1-42/696 bija norādījusi:

„Dzīvesvietas deklarēšanas likuma mērķis ir panākt, lai ikviena persona būtu sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3. panta pirmajā daļā ir norāde uz nekustamo īpašumu, līdz ar to tā var būt gan zemes vienība, gan būve, gan telpu grupa. Tā kā minētajā normā nav noteikts, ka, lai deklarētu dzīvesvietu attiecīgajā adresē, tajā jāatrodas jebkāda veida būvei, Pārvaldes ieskatā nav pamata sašaurināti tulkot minēto normu un attiecināt to tikai uz vienu no nekustamo īpašumu veidiem – būvi. Līdz ar to persona ir tiesīga kā savu dzīvesvietas adresi deklarēt arī nekustamo īpašumu, kurā ir tikai neapbūvēts zemes gabals, kuram ir adrese.”

Atbilstoši Ministru prezidenta 29.03.2012. rezolūcijai Nr. 45/SAN-647, Iekšlietu ministrija savā 21.05.2012. vēstulē Nr. 1-38/1530, kas adresēta arī Ministru prezidentam, informē, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes viedoklis ir pamatots – „persona ir tiesīga kā savu dzīvesvietas adresi deklarēt arī nekustamo īpašumu, kurā ir tikai neapbūvēts zemes gabals, kuram ir adrese”.

LPS nevar piekrist šādai likuma interpretācijai, ko arī norādīja 24.05.2012. vēstulē Nr. 0320120803/A1422. Šāda likuma interpretācija ir arī pretrunā ar valdības centieniem mazināt iespējas izvairīties no nodokļu nomaksas, tai skaitā nosakot riska adreses. Turklāt ziņas par deklarēto dzīvesvietu tiek izmantotas ne tikai pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmā, pašvaldību savstarpējos norēķinos, bet arī aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli un piešķirot atvieglojumus (tai skaitā Ministru kabineta virzītajos grozījumos likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli”). Tāpat ir jāņem vērā, ka ārkārtīgi daudzos normatīvajos aktos ir atsauces uz deklarēto dzīvesvietu, kas rada faktiskās tiesiskās sekas, un Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1. panta otrajā daļā noteiktais: „Dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi nerada civiltiesiskas saistības” nav attiecināms uz pārējos normatīvajos aktos noteikto par personas dzīvesvietu.

LPS sniedz šādus priekšlikumus kā efektīvi atrisināt problēmas, kas saistās ar dzīvesvietas deklarēšanu, veicot attiecīgus grozījumus Dzīvesvietas deklarēšanas likumā, kas papildina iepriekš pausto, kā arī iepriekš panāktās vienošanās:

1. Dzīvesvietu var deklarēt tikai dzīvojamās telpu grupās, attiecīgi sasaistot datu bāzu līmenī Iedzīvotāju reģistru un Nekustamā īpašuma valsts kadastra reģistru, Zemesgrāmatu;
2. Iedzīvotāju reģistrā dzīvojamās telpu grupas īpašnieks ir tiesīgs pirmsreģistrēt personu sarakstu, kuras, ja to vēlas, var deklarēt savu dzīvesvietu konkrētajā telpu grupā, personām, kas nav radnieki, norādot tiesisko pamatu. Likumā tiek noteikts kādā radniecībā esošās personas ir tiesīgas deklarēt dzīvesvietu īpašniekam piederošajā dzīvojamo telpu grupā bez to īpašnieka radnieku likumā noteiktā loka, bez īpaša īpašnieka pirmsreģistrācijas pieteikuma, iespējams paredzot īpašniekam specifiskas tiesības īpašos gadījumos noteikt aizliegumu deklarēt dzīvesvietu;
3. Ja īres līgums ir reģistrēts Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā strukturētu datu lauku veidā (telpu grupas līmenī) vai jebkurā citā valsts informācijas sistēmā, tad uz šī līguma pamata attiecīgajā īpašumā dzīvojošām personām un to ģimenes locekļiem ir automātiskas tiesības deklarēt to par savu dzīvesvietu uz īres līguma laiku. Tiesības reģistrēt īres līgumu jāpiešķir ne tikai nekustamā īpašuma īpašniekam, bet arī īrniekam.”

Lūdzam minēto ņemt vērā, attiecīgi precizējot informatīvo ziņojumu.

5. Papildus iepriekš citētajām jau panāktajām norunām, uzdevumiem un priekšlikumiem, lūdzam:

- a. Rast risinājumu, lai anulējot dzīvesvietas adresi, nerastos situācija, kad Iedzīvotāju reģistrā reģistrēta dzīvesvietas adrese tikai pašvaldības līmenī, bet nav ne ielas, ne mājas numura, ne īpašuma adreses;
 - b. Rast risinājumu, lai netiktu Iedzīvotāju reģistrā atspoguļota personai anulētas dzīvesvietas adreses sastāvdaļa – pašvaldība, kad personai nebija tiesību deklarēt adresi konkrētajā pašvaldībā;
 - c. Attiecīgos normatīvajos aktos noteikt, ka dzīvojamās telpas izīrētājs nedrīkst aizliegt īrniekam deklarēt dzīvesvietu izīrētajā telpu grupā, paredzot arī atbilstošas sankcijas;
 - d. Paredzēt iespēju īpašos gadījumos personām tiesības deklarēt korespondences adresi, kad nav iespējams deklarēt dzīvesvietas adresi, nodrošinot, ka korespondences adrese informāciju sistēmās ir viennozīmīgi identificējama kā ne-deklarētā dzīvesvieta;
 - e. Paredzēt iespēju personām deklarēt elektronisko korespondences adresi, vienlaicīgi paredzot, ka personai, kura ir deklarējusi elektronisko adresi, korespondence no publiskā sektora iestādēm var tikt nosūtīta elektroniski, nesūtot papīra formātā.
6. LPS, ņemot vērā Rīgas domes pausto viedokli, iebilst pret Informatīvā ziņojuma 1. punktā norādīto, ka pašvaldībai nepieciešams deleģēt tiesības izdot administratīvo aktu ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšanas lietā pašvaldības amatpersonai, nevis speciāli izveidotai komisijai.
- Rīgas pašvaldībā no 01.07.2003. jautājumus par personu deklarētās dzīvesvietas anulēšanu un dzīvesvietas reģistrāciju pieņem Rīgas domes Personu dzīvesvietas reģistrācijas komisija (turpmāk – Komisija). Komisija tika izveidota ar Rīgas domes 02.12.2003. lēmumu Nr. 2699, kas izdots ņemot vērā Dzīvesvietas deklarēšanas likumā noteikto pašvaldības pienākumu veikt dzīvesvietas reģistrēšanas funkciju, kā arī ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšanas funkciju. Iekšlietu ministrijas norādītais Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 15. pants, kurā norādīts uz amatpersonas lēmumiem, pieņemts 04.02.2011. Komisijas sēdes tiek sasauktas ne retāk kā divas reizes mēnesī, pēc nepieciešamības. Uzskatām, ka jautājumus par personas deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšanu, Dzīvesvietas deklarēšanas likuma pretrunīgās normas, nereti liek Komisijai pieņemt tiesiskāko lēmumu, bet ne vienīgo iespējamo. Līdz ar to koleģiālā institūcijā, kā Komisija, tiek ņemti vērā vairāku Komisijas locekļu viedokļi, nevis vienas amatpersonas viedoklis.
7. Nepiekrītam Informatīvā ziņojuma 3. punktā izteiktajam viedoklim un atkārtoti, ņemot vērā Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Dzīvokļu pārvaldes viedokli aicinām papildināt Dzīvesvietas deklarēšanas likuma normas ar prasību, ka nekustamā īpašuma lietotājam, deklarējot dzīvesvietu, ir jāuzrāda dokuments, kas apliecina

personas tiesības lietot dzīvojamo telpu (īres līgums, rakstveida īpašnieka piekrišana u.c.).

Uzskatām, ka prasība uzrādīt dokumentu par dzīvojamās telpas lietošanas tiesībām, ir samērīga un personai, kurai ir tiesībai lietot dzīvojamo telpu, nerada šķēršļus deklarēt savu dzīvesvietu. Savukārt šāda dokumenta nepieciešamība varētu ierobežot to dzīvesvietas deklarētāju skaitu, kuri negodprātīgi izmanto Dzīvesvietas deklarēšanas likuma liberālās normas, un aizskar nekustamā īpašuma īpašnieka vai tiesiskā valdītāja intereses.

Vēršam uzmanību, ka 2012. gadā Komisija ir pieņēmusi lēmumus par deklarētās dzīvesvietas anulēšanu Rīgas pilsētā vairāk kā 5600 personām, no tām 167 par nepatiesu ziņu sniegšanu. Vienlaicīgi norādām, ka vidēji mēnesī vairāk kā 250, t.i., aptuveni 3000 personām gadā tiek anulētas ziņas par deklarēto dzīvesvietu, tā kā persona nevar pierādīt savas īres tiesības, jo nav rakstveidā noslēgts dzīvojamās telpas īres līgums. Nevaram atbalstīt Iekšlietu ministrijas nostādni, ka ir pieļaujama mutiski noslēgta dzīvojamās telpas lietošanas līguma forma. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 2. panta otro daļu, dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam vai apakšīrniekam ir dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgums. Apstākļi, ka persona deklarē dzīvesvietu adresē uz mutiskas vienošanās pamata, neaizsargā personas tiesības, tā kā prakse pierāda, ka nekustamā īpašuma īpašnieks lūdz šādas dzīvesvietas deklarācijas anulēt sakarā ar īres līguma neesamību. Tādējādi šajā gadījumā veidojas situācija, ka Iekšlietu ministrija atbalsta izīrētāja tiesību nenostiprināt personas dzīvojamās telpas lietošanas tiesības, kā arī neveicina personas dzīvesvietas deklarācijas saglabāšanu.

Nepiekrītam Iekšlietu ministrijas viedoklim, ka īres līgumu pieprasīšana veicinās viltotu dokumentu izplatību. Kā zināms, Civillikuma 1. pants nosaka, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības. Un Rīgas pašvaldības līdzšinējā prakse (10 gadi) apliecina, ka nav saņemtas ziņas par dokumentu viltojumiem jautājumos par dzīvesvietas deklarāciju.

8. Iebilstam pret Ministru kabineta protokollēmuma projektu un lūdzam to izteikt sekojošā redakcijā:

„1. Iekšlietu ministrijai precizēt informatīvo ziņojumu un atkārtoti iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā līdz 2013. gada 1. martam.

2. Iekšlietu ministrijai, saskaņojot ar Latvijas Pašvaldību savienību, līdz 2013. gada 1. aprīlim iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā likumprojektu „Grozījumi Dzīvesvietas deklarēšanas likumā””.

Normatīvajos aktos ir noteikta ne tikai pašvaldību finanšu atkarība no personu deklarētajām dzīvesvietām, bet arī pašu personu tiesības uz noteiktiem pakalpojumu veidiem. Privātpersonām, kas izīrē sev piederošās

dzīvojamās telpas, ir noteikti pienākumi savus ienākumus deklarēt Valsts ieņēmumu dienestā un maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli. Dzīvojamām telpām ir noteikta pazemināta nekustamā īpašuma nodokļa likme, arī kadastrālās vērtības dzīvojamām un nedzīvojamām ēkām ir atšķirīgas. LPS ieskatā ir nepieņemami gadiem ilgi nespēt sakārtot fizisko personu dzīvesvietu deklarēšanu, tādējādi veicinot tiesisko nihilismu

Priekšsēdis

Andris Jaunsleinis

11.02.2013. 8:18

1614

Vineta Reitere 67508537, 29198629

vineta@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.